Language consultations: electronic database

http://www.valodaskonsultacijas.lv/en/questions/1041

Question

Vai jūnijā svinami ***Līgo svētki*** vai ***Jāņi***?

Answer

Svētku nosaukums ir ***Jāņi***.

Diena pirms Jāņiem, 23. jūnijs, ir Zāļu diena, un tās dienas vakaru dēvē par Zāļu vakaru vai par Jāņu vakaru.
24. jūnijs savukārt ir Jāņu diena. Te varam vilkt paralēles ar Ziemassvētkiem – 24. decembrī ir Ziemassvētku vakars, savukārt Pirmie Ziemassvētki ir nākamajā dienā.

Ir vairākas versijas, kāpēc un kopš kura laika latviešu valodā Jāņus mēdz saukt par Līgo svētkiem (vai vienkārši par Līgo)*. Visticamāk, tas saistāms ar darbības vārda *līgot* nozīmi ‘dziedāt Jāņu dziesmas’, arī ‘svinēt Jāņus’.
Konstantīns Karulis raksta, ka darbības vārda „*līgot* nozīme ‘dziedāt Jāņu dziesmas; līksmoties Jāņu nakti’ izveidojusies ne vien saistījumā ar mitoloģiskajiem priekšstatiem vasaras saulgriežos, bet arī senajā izpratnē par dziedāšanu vai īpašu dziedāšanas veidu kā balss šūpošanu; semantiskas paralēles rāda verba [darbības vārda] *locīt* lietojums. Neatkarīgi no Jāņu tradīcijām *līgot* nozīmē ‘dziedot gavilēt’. Garlībs Merķelis 18. gadsimta beigās rakstīja, ka *līgot* ir „augstākajā pakāpē gavilēt” .. No līgošanas kā gavilēšanas izriet vārda *līgo* nozīme: tā ir verba locījuma forma, kas funkcionē kā dziesmu refrēns [piedziedājums] un reizē gaviļu sauciens.”

Tātad Jāņos mēs līgojam jeb dziedam jāņudziesmas un līksmojamies.

*Par šo jautājumu sastopams ne mazums rakstu, piemēram, portālos nra.lv, jauns.lv, tvnet.lv.

Sources

Karulis, K. *Latviešu etimoloģijas vārdnīca.* I sēj. Rīga : Avots, 1992,532.–533. lpp.

Tēzaurs: līgot[2]

Jāņi. *Latvijas kultūras kanons*

© Latviešu valodas aģentūra, 2017